

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาการใช้ทักษะที่จำเป็นในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเขต 2 ซึ่งมีวิธีการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ปฏิบัติงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลชุมชนและกลุ่มงานเวชกรรมสังคมโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุขเขต 2 ทุกแห่งรวม 33 โรงพยาบาล จำนวน 90 คน ยกเว้นโรงพยาบาลศูนย์ 2 แห่ง เนื่องจากโรงพยาบาลศูนย์มีลักษณะงานบริการที่แตกต่างจากโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลทั่วไปโดยเป็นการให้บริการรักษาพยาบาลระดับตติยภูมิ

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีคำนวณจากสูตรของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 cited in Bernard H.R. 1994, p.79) เมื่อนำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 73 คน และปรับเป็น 80 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลชุมชน 23 แห่ง จำนวน 43 คน จากโรงพยาบาลทั่วไป 8 แห่ง จำนวน 37 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจงโดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้ เป็นผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและกลุ่มงานเวชกรรมสังคม และเป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการศึกษาดำรงเอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ หลักสูตรการศึกษาของพยาบาล ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ตามสายการบังคับบัญชา ประสบการณ์ในการศึกษา/ฝึกอบรม/ดูงานหรือประชุม ภาระงานอื่นๆ นอกจากงาน

ที่ต้องให้บริการ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 10 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้หรือทักษะเพิ่มเติมเป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ รวมทั้งหมด 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทักษะที่จำเป็นด้านต่างๆ ในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทักษะที่จำเป็นของ วสันต์ ศิลปสุวรรณ (2542, หน้า 1-3) ได้แก่ ทักษะเชิงวิเคราะห์ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านการพัฒนานโยบายและการวางแผน ทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมต่างๆ ทักษะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สาธารณสุข และทักษะการบริหารจัดการงบประมาณ จำนวน 59 ข้อ มีคำตอบให้เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ และคำถามปลายเปิดทักษะละ 1 ข้อ จำนวน 6 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาหรือโครงสร้าง (content validity) ของแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้เรียบเรียงเรื่องทักษะที่จำเป็น สังกัดภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ สังกัดศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 2 สระบุรี 1 ท่าน และผู้บริหารที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ สังกัดฝ่ายส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลชุมชน 1 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์และคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) (Davis & Grant, 1997, p.273) ได้ดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .9 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมด้านความเหมาะสมของภาษาและความถูกต้องด้านเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษาซึ่งเป็นพยาบาลจำนวน 20 คน ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลชุมชน และกลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขต 8 จำนวน 10 แห่ง รวมทั้งหมด 20 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) (Wiersma & Jurs, 1990 อ้างในวิราพร พงศ์อาจารย์, 2542, หน้า 178) ได้เท่ากับ .96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลทั่วไปสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขต 2 ทุกแห่ง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการศึกษา และขออนุญาตเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์

2. โทรศัพท์ติดต่อเป็นการส่วนตัวกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อขอทราบจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชนและกลุ่มงานเวชกรรมสังคมโรงพยาบาลทั่วไป และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยแจ้งรายละเอียดว่าจะส่งแบบสอบถามให้ทางไปรษณีย์ และขอความร่วมมือในการส่งคืนแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 3-20 สิงหาคม 2544 รวม 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 80 ฉบับ และได้มีการโทรศัพท์ติดตามข้อมูลสำหรับฉบับที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแต่ละฉบับมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และบันทึกข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/for Windows (statistical package for social science for Windows) ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปนำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการใช้ทักษะที่จำเป็นในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพของพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 วิเคราะห์รายชื่อโดยแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนการใช้ทักษะที่จำเป็นในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพของพยาบาล ดังนี้

ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ได้ 2 คะแนน
ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	ได้ 1 คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	ได้ 0 คะแนน

2.3 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวม

2.4 จัดกลุ่มคะแนนการใช้ทักษะที่จำเป็นในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพของพยาบาลโดยใช้วิธีกำหนดเกณฑ์การประเมิน (evaluative criteria) เนื่องจากการปฏิบัติงานของบุคลากรควรใช้วิธีอิงเกณฑ์เพื่อสามารถนำไปใช้อ้างอิงหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นได้ นอกจากนี้การกำหนดเกณฑ์เป็นวิธีที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับตัดสินคุณภาพผลงาน ผลการกระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดชัดเจนเหมาะสมจะทำให้ประเมินได้ง่าย มีประสิทธิภาพ ช่วยรักษามาตรฐานของผลงานหรือการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลในระดับที่พึงปรารถนา (บุญชม ศรีสะอาด, 2540, หน้า 57, 93-94) โดยคิดคะแนนที่ได้เทียบเป็นร้อยละจากคะแนนเต็ม แล้วจำแนกตามระดับ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ	81-100
มาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ	61-80
ปานกลาง	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ	41-60
น้อย	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ	21-40
น้อยมาก	มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ	0-20

2.5 สำหรับคำถามปลายเปิดวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ภาคผนวก ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรที่จะใช้อธิบายผลการศึกษาโดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (chi-square)